

SÓS DÓRA GABRIELLA

Meghaladni meghaladottságunkat

Jorie Graham tizenhárom verseskötet szerzője, elnyerte a Pulitzer-díjat, a Harvardon tanít a retorika tanszéken. *Fast* című, 2017-es kötetében globális – időn és téren átívelő – perspektívából szemléli az emberiséget. Szemléletmódja egyszerre posztumán és posztmodern: a teljességbe és az emberiségbe vetett hit megingott, de nem veszett el.

Verseit átítatja az aggodalom amiatt, hogy a vesztünkbe rohanunk; életvezetésünk tarthatatlan. Mégsem mond le az univerzális értékekről. Megbékélt ugyan a süllyedő emberiség bűneivel, és

húzódózva bár, de vállalja e súly cipelését, ám nem feledi őket: kegyetlenül szembesít minket ezekkel. Eközben egy új felemelkedésről ír, amely most zajlik: ez az ember transzformációja posztumán létezéssé, amelynek során újra kell értelmeznünk magunkat ahhoz, hogy túlélhessünk.

Szimultán tekint rendszereinkre: kapcsolatunkra a Földdel, létbe ágyazottságunkra, társas viszonyainkra, de e nézőpont töredezett, absztrakt, tele magánnyal és átfedésekkel – ahhoz hasonlatosan, miként a testünkbe kódolva bennünk él az élet eddigi evolúciója, miként elménk komplexitásában benne rejlik önmagunk meghaladásának lehetősége. Megannyi nézőpontból tart tükröt elénk, vállalva az elbeszélő zavarát, az én határainak vándorló kontúrjait. Egzisztencialista, fenomenológiai, szubjektivistista és holisztikus kísérletei mind a jelentések visszanyerésére irányulnak. Ahogy én látom, Jorie Graham versei egy fragmentált világ értelmessé tételére irányulnak, nem feledve, hogy bizonyos szemszögből minden próbálkozás meddő, mégis kötelességünk, hogy törekedjünk erre – akár a részletek keblünkre ölelésével, akár magasztos talapzatok felfedezésével. Az élet érték, amelyet csak az értelem és az érzelem folyamatos ütköztetésével óvhatunk meg.

A választott két vers egyaránt küzd a folytonos bukással, a mulandósággal és a hozzáférhetetlenséggel, ám újra és újra felszínre hozza a káosz mögött rejlő rendszert, a harmóniát, a szépséget. Az elbeszélő mindkét versben kiáll a Földért, és kiáll a Földön pusztító emberért, mert hisz a megbékélés lehetőségében.

Graham írástechnikája fölmutatja világlátásunk és az ego töredezettségét, a szólamok vitáját (akár egy elmén belül). A közvetített gondolatok úgy áramlanak, akár egy tudatfolyam. A gondolatokat elválasztó határok – az írásjelek – hol stabil határokat adnak, hol felparcellázzák a részleteket, máskor pedig egyetlen sodrássá válva üznek minket az átélésbe, amelyben az értelmezés fuldoklik ugyan, de mindig van mibe kapaszkodnunk.

Hogy mit hoz ki ebből az olvasó, az saját beleérzésén múlik. A fordító alámerül, közvetít, és egy új nyelvbe mentve e gondolatokat reméli, hogy néhány benyomás és tanulság révbe ér a túlparton.

